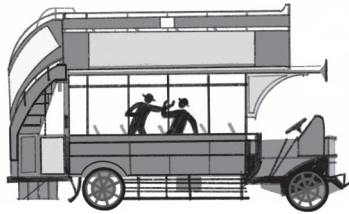

MR. MA

VÉGZETE

MR. MA

VÉGZETE

John Shen Yen Nee
SJ Rozan

Kossuth Kiadó

A fordítás alapja:
John Shen Yen Nee and SJ Rozan: *The Murder of Mr. Ma*
First published in 2024 by Soho Press, Inc.
New York, NY

Fordította
Bujdosó István

Szerkesztette
Fodor Zsuzsanna

Borítóterv
Lia Liao

ISBN 978-963-636-531-8

Minden jog fenntartva

Copyright © Erasmus Fox 2024
Hungarian edition © Kossuth Kiadó 2025
Hungarian translation © Bujdosó István 2025

ELŐSZÓ

Peking, 1966

Hamarosan meghalok.

Talán nem rögtön ebben az órában, és még nem is ma. Az utcákon üvöltő tömeg egyelőre nem az én nevemet kántálja. De hamarosan úgy lesz. Különös, vagy talán cseppet sem az, hogy az életem egy gyilkos csőcselék árnyékában kezdődött, amely el akarta pusztítani a családomat azért, aminek születünk, most pedig egy másik lázongó bagázs azért akar végezni velem, amivé lettem.

Kétségtelen, hogy elkapnak. És mielőtt odáig fajulnak a dolgok, el kell mesélnem azokat a történeteimet, amelyeket még senki sem hallott, noha évekkal ezelőtt történtek. Elhatároztam hát, hogy annyit írok le belőlük, amennyit csak tudok a hátralévő időmben, s mindent úgy, ahogy én láttam. Azokat az eseményeket, amelyeknél nem voltam

jelen, megpróbálom azonmód visszaadni, ahogy nekem elmesélték őket. Hogy mennyire hitelesek ezek a másodkézből kapott beszámolók? Legalább annyira, mint a sajátjaim, erre fogadni mernék. Persze, lehet, hogy tévedek...

Egy jóbarátom egyszer azt mondta nekem, hogy a történetek soha nem érnek véget igazán. Ha ez valóban így van, az én történetem is tovább él majd, miután én már nem leszek, még ha mások írják is meg. Sőt, ha igaza volt a barátomnak, az azt is jelenti, hogy egyetlen történetnek sincs valódi kezdete sem. Mindenesetre amelyet most mesélek el, arról legalább a mesélés kedvéért elmondhatom, hogy Londonban kezdődik, 1924-ben, nem messze a Marble Archtól.

ELSŐ FEJEZET

London, 1924

Egy vaskorlátnak támaszkodva szívtam magamba a Hyde Parkra simuló tavaszi délután hangjait és a mámorító látványt. A smaragdzöld gyepet sárga nárciszok szegélyezték, piknikezők üldögéltek a kockás takarókon, közöttük kacagó gyermekek szaladgáltak, és csaholó kutyákkal kergetőztek. A lemenő nap aranyfénye, akár a méz, ömlött a világra.

A Szónokok sarkán a brit zászló vadul lobogott a szélben, konzervatívok lengették, akik harsány jelszavakkal próbálták túlharsogni a szocialistákat: „Árulók! Tönkretereszik Angliát!”, és hasonlókat skandáltak. A szocialisták, mellettük állva, vörös zászlókat lobogtattak, és azt kiáltozták: „Le a kapitalizmussal!” Szigorú arcú, öltönyös fiatal nők – sokan közülük nadrágban – táblákat emeltek a magasba,

teljes választójogot követelve maguknak, az akkor aktuális, korlátozott változat helyett. Mások a szakszervezetek mellett, azok ellehetetlenítése ellen; az indiai függetlenségért vagy annak ellenében; a katolikus egyház, az ateizmus, a Liberális Párt vagy épp az alkoholtilalom mellett kardoskodtak. Eközben egyenruhás férfiak és nők doboltak, himnuszokat énekeltek, hogy emberi lelkek millióit igyekezzenek lelkesen megmenteni.

Ó, az angolok! Gyakran tévednek, de véleményekben soha nem szűkölködnek, no meg azok szenvedélyes hangoztatásában sem szenvednek hiányt. *Talán* – gondoltam, ahogy elindultam szállásom felé – *mi, kínaiak is tanulhatnánk tőlük. Bár még ha így is van, ha agyonütnek, se tudnám megmondani, hogy mit.*

Ahogy közeledtem a British Museum melletti kis házhoz, a szívemben ott zakatolt a már megszokott izgalom és félszégesség keveréke. E két érzést pedig egyazon forrás táplálta: a lehetőség, hogy találkozom Miss Mary Wendell-lel.

Miss Wendell, a szállásadónőm leánya, a legelbűvölőbb teremtés, akit valaha láttam. Fénylő, aranyszőke bubifrizura keretezte rózsapiros arcát. Kék szemében vidámság ragyogott, mozdulatai lendületesek voltak és kecsesek. Az első pillanattól kezdve, hogy megláttam őt, olyan szenvedélyt lobbantott lángra bennem, amilyenre Angliában egyáltalán nem számítottam.

Ez a lángoló érzés azonban mindeddig nem talált viszonzásra. Amikor beköltöztem a Wendell-házba, Mary osztozott anyjának a kínaiakkal szemben táplált ellenszenvében, és szinte soha egy szót sem szólt hozzám. Nem hibáztathat-

tam a hölgyeket ezért, hiszen fejüket a ponyvaregények, olcsó színházi előadások és a filmek ferde szemű, hosszú körmű, sárga bőrű kínaiakról rajzolt rémképei töltötték meg. Özvegy Wendellné asszony is csak Robert Evans tiszteletes, egy mindkettőnk által ismert egyházi biztatására egyezett bele, hogy a felebaráti szeretet jegyében kiadja nekem a tetőtéri helyiségeket.

Az ott töltött hónapok alatt viszont, úgy vélem, viselkedésemmel sikerült megváltoztatnom a Wendell-ház hölgyeinek kínaiakról kialakult véleményét. Mrs. Wendell-lel jó barátok lettünk, Mary pedig már mosolyogva nézett rám, sőt, kacsintott is, amikor a kalapkészítő műhelybe indult dolgozni, vagy amikor a Bloomsburyi Szent György-templomba igyekezett istentiszteletre. Még nem vallottam meg Marynek az érzéseimet, mert úgy véltem, nem jött el az ideje. De azon a bizonyos délutánon, ahogy beléptem az előszobába, elbűvölő mosolyára számítottam, és talán egy rövid, de annál szívélyesebb beszélgetésben is bátorkodtam reménykedni.

De a sors másképp rendelkezett.

– Lao Sö! – hallottam Mrs. Wendell hangját, melyet kis-kutyája, Napoleon ugatása kísért. Felakasztottam keménykalapomat a tükör fölé, és beléptem a szalonba, ahol szál-lásadónőmet egy vörös hajú, sofőregyenruhás fiatalember társaságában találtam. A férfi rögvest talpra szökkent, amint meglátott.

– Lao Sö – mondta Mrs. Wendell a homlokát rán-colva –, ez a fiatalember magáért jött. Azt mondja, sürgős. Remélem, nem került bajba.

– Legjobb tudomásom szerint nem – feleltem. – Miben segíthetek, fiatalember?

– Először az egyetemi irodájában kerestem, uram, de ott azt mondták, már elment.

Egy munkásosztálybeli brit „uramnak” szólít egy kínait?
Csak pislogtam.

– Igen – mondtam –, megkezdődött a tavaszi szünet. Ennek egyébként szívből örültem.

Kínait tanítani olyan hallgatóknak, akik inkább muszájból veselkednek neki a tanulásnak, mintsem érdeklődésből, időnként felettébb fárasztó feladat. Csendes hetekre vágytam, hogy egy olyan regényen dolgozhassak, amelynek története ugyan még nem is körvonalazódott bennem rendesen, de ugyebár a remény hal meg utoljára.

– Felhívtam hát a munkaadómat – folytatta a fiatal sofőr –, és azt az utasítást kaptam, hogy itt várjam meg önt. Természetesen a hölgy engedelmével – biccentett Mrs. Wendell felé. – A munkaadóm kéreti, hogy azonnal jöjjön velem.

– Ki a munkaadója, aki ilyen nagyon látni akar engem?

– Öméltósága, Bertrand Russell, uram.

– Bertrand Russell? – Amint észrevettem, hogy hangozom a szokásosnál jóval magasabban cseng, nyeltem egy nagyot, majd így folytattam: – Öméltósága, Bertrand Russell küldetett értem?

– Ha szíveskedne rögvest velem fáradni, uram...

– Mrs. Wendell – fordultam tanácstalanul, de örömmel szállásadónőmhöz –, ez esetben ismét távoznom kell.

Az előszobába léptem, és már nyúltam is a kalapomért, Mrs. Wendell arcán pedig újfent megjelent az elégedett kifejezés. Megsimogatta Napoleon fejecskéjét, majd elmosolyodott. Bizonyára éppúgy örült, akárcsak én – noha más okból –, hogy albérlőjét őméltósága, Bertrand Russell, a matematikus, filozófus, híres liberális gondolkodó, Kína nagybecsű barátja kérette magához, aki – Mrs. Wendell szemében pedig bizonyára ez nyomott a legtöbbit a latban – egy earl második fia.

Ha az ember Peking utcáin csöppent bele a forgatagba, mindenütt siető embereket látott, akik gyalog, riksán vagy hordszéken közlekedtek, míg a tehetősebbek lovashintókkal jártak. Ha pedig elvétve felbukkant egy-egy gépkocsi, az ámulatot és félelmet keltett, hiszen efféle járművekkel kizárólag a diplomaták, az arisztokraták, a hatalmasságok és a gazdagok büszkélkedhettek.

Londonban viszont az automobil, mely itt már a háború előtt is ismert volt, mostanra eluralta az utcákat. A gyalogosokat a járdákra kényszerítette, a lovak riadtan tértek ki útjából, a taligások pedig szerényen félreálltak, míg a teherautók, buszok, taxik és magánautók hangos motorzúgással, túlköelve robogtak el mellettük.

Londoni tartózkodásom alatt nem lettem szakértője a gépkocsiknak, de annyit megtanultam, hogy meg tudjam különböztetni a minőséget a silány modellektől. A sofőr által vezetett jármű – ahogy egy Bertrand Russell szintű méltóságos úrhoz illett – kiváló autó volt, ugyanakkor teljességgel mentes a hivalkodástól. Egy Morris Oxfordba ültem be, amelynek motorja csendes magabiztossággal

duruzsolt, ahogy függén szeltük London utcáit. Igyekeztem úgy viselkedni, hogy bárki, aki belát az ablakon, úgy ítélje meg, számomra mindez teljesen természetes.

Egy előkelő West End-i ház, vagy inkább egy sárga tég-lából és fehér mészkőből épült palota előtt álltunk meg. A fiatal sofőr sietve nyitotta ki az automobil ajtaját, majd a ház bejáratához kísért. Amikor megnyomta a csengőt, szívem csaknem úgy kalapált, mint amikor a szállásomra érkeztem. *Öméltósága, Bertrand Russell beszélni akar velem!* Mindig is reméltem, hogy londoni tartózkodásom alatt egyszer majd találkozhatok Mr. Russell-lel, mert úgy éreztem, sok mindenről beszélhetnénk. Írásaiból számomra kiderült, hogy szerinte Kína gondjai nem saját hibájából fakadnak, hanem azon országok politikájából, melyek saját céljaik érdekében sanyargatják. E tekintetben természetesen Anglia sem volt ártatlan, és izgatottan vártam, hogy Mr. Russell-lel eszmét cseréljek erről és egyéb érdekes témákról is.

Ám megint csak nem úgy történt, ahogy reméltem.

A sofőr csöngetésére egy golyófejű inas nyitott ajtót. Átnyújtottam névjegyemet, amit ő ezüsttálcára helyezett, s míg a sofőr visszasétált az autóhoz, engem egy szőnyeggel borított szalonba vezetett, ahol egy magas, ősz hajú férfi járkált a kőkandalló előtt.

– Uram – jelentette az inas –, Lao Sö úr.

A férfi öles léptekkel szelte át a szobát, hogy kezet fogjon velem.

– Lao Sö! – mondta. – Bertrand Russell. Örülök, hogy megismerhetem. Amióta megtudtam, hogy az egyetemre

érkezett, többször gondoltam rá, hogy meghívom, de tudja, hogy van ez, mindig közbejött valami.

– Természetesen megértem, uram – feleltem. – Nagyon vártam már én is ezt a találkozást. Olvastam a könyveit, és szíves örömet beszélgetnék önrel Kínáról és más témákról.

– Igen, nos, én is alig várom már, hogy erre sort kerítsünk, de attól tartok, az eszmecsere máskorra kell halasztanunk. Most erre sajnos nincs időnk. Az igazság ugyanis az, Lao Sö, hogy én nem is annyira beszélgetni hívtam ide magát, hanem azért, hogy őrizetbe vetessem.

MÁSODIK FEJEZET

A szívem rögtön felhagyott az izgatott zakatolással. *Bertrand Russell azt akarja, hogy engem őrizetbe vegyenek? De hát mit vétettem?*

– Ó, kedves barátom! – kacagott fel Mr. Russell. – Teljesen belesápadt! Talán nem egészen jól fogalmaztam. Nézze, a segítségére van szükségem! Az egész nem is tartana sokáig, és magára nézve semmilyen egyéb következménnyel nem járna, mint hogy legfeljebb pár órát egy fogdában kellene eltöltenie. Viszont egy barátomnak óriási segítséget jelentene. Kérem, foglaljon helyet, hadd magyarázzam el!

A térdem elgyengült, és még mindig nem értettem, miről beszél, így örömmel tettem eleget a kérésnek, és leültem egy székre.

– Arról tájékoztattak, hogy az egyik barátom, egy bizonyos Ti Zsen-csie önhibáján kívül bajba keveredett: tudja,

Limehouse-ban jó néhány kínai tüntetőt tartóztattak le, és véletlenül ő is bele...

– Ti Zsen-csie? A neves Ti bíró?

Annyira meg voltam döbbenve, hogy még Bertrand Russellt is képes voltam félbeszakítani.

Mr. Russellt azonban ez láthatóan egy cseppet sem zavarta, sőt:

– Úgy van! Ismeri talán?

– Csak hírből, természetesen. Ti bíró itt van, Londonban?

– Igen, és mint mondtam, jelenleg rács mögött ül. Ami önmagában nem is lenne több pusztá kellemetlenségnél, és az önök követsége minden további nélkül tisztázhatná a dolgot, ha nem lenne a háta mögött az a bizonyos háborús szolgálat, tudja. Tit Kína genfi missziójának tagjaként a francia frontra vezényelték a Kínai Munkás Zászlóaljhoz, hogy ott próbálja elsimítani a munkások és a britek közti vitás kérdéseket. Amennyire én tudom, szinte mindig neki volt igaza, de mint bizonyára maga is megfigyelte már, az én tisztelt honfitársaimnak az igazság gyakran nem annyira fontos, mint hogy a dolgok a brit érdekeknek megfelelően alakuljanak. Röviden annyi a lényeg, hogy Ti akkoriban számos ellenséget szerzett. Egyikük egy bizonyos William Bard kapitány, aki jelenleg a Fővárosi Rendőrség felügyelője, ráadásul éppen abban a kerületben, ahol Tit fogva tartják. Bard ebben a pillanatban még nem tudja, hogy Ti ott ül a fogdájában, én pedig szeretném még azelőtt kiszabadítani, hogy a felügyelő erre rájönne. Nos, segítene nekem ebben?

Nem igazán tudtam, mit mondhatnék erre.

– Bocsásson meg, uram, tehát ha jól értem, Ti bírót letartóztatták, és az segítene a kiszabadításában, ha engem is letartóztatnának? Nem vagyok biztos benne, hogy pontosan értem...

– Amiért nem is hibáztatom. Azt javaslom, induljunk a fogdához, én pedig útközben mindent elmagyarázok. Ha odaértünk, maga eldöntheti, hogy részt vesz-e a dologban, vagy nem. Ha nem, akkor különválunk. Nincs harag. Így megfelel?

Csak bólintani bírtam. Ami láthatólag elég is volt. Mr. Russell csengetett a kocsíért, és hamarosan ismét London utcáin száguldottunk, de ezúttal ő maga is velünk tartott.

Elmondta, hogy Ti bíróval Pekingben ismerkedett meg, ahol Ti segített neki megírni a híres *Kína problémája* című könyvét.

– Hogy Ti most mit keres itt, Londonban, azt nem tudom – mondta –, de miután kiszabadítjuk, remélem, kiderül. A maga feladata, kedves barátom, roppant egyszerű: helyet cserél vele. Bemegyünk hozzá, az öröknek azt mondjuk, hogy maga a tolmácsom. Én is elég jól beszélek kínaiul, Ti angoltudása pedig tökéletes, de úgy vélem, van annyi esze, hogy ezt nem köti a rendőrök orrára. Oda-bent beszélgetünk egy kicsit, aztán maga bent marad helyette, ő meg kísétál velem, utána én felhívom a kínai követséget, és értesítem őket, hogy egy kiváló egyetemi oktatót súlyos rendőri tévedés miatt tartanak fogva. Erre azonnal ugrani fognak. Erről személyesen gondoskodom.

– De miért nem alkalmazza ugyanezt a stratégiát Ti bíró kiszabadítására? Hiszen minden kínai diplomata tudja, hogy Tinek semmi köze nem lehet a limehouse-i tüntetőkhöz.

– Való igaz. És ha csak ennyiről lenne szó, valóban megtehetném, hogy felveszem a kapcsolatot a követséggel, és hagyom, hogy az igazságszolgáltatás kerekai szép lassan mozgásba lendüljenek. Csakhogy ha Bard felügyelő rájön, hogy Ti a kezében van, kedve támadhat kiegyenlíteni bizonyos régi számlákat.

– Értem – mondtam. – Eszerint Ti bíró biztonsága aggasztja.

– Igen, bár nem feltétlenül úgy, ahogy maga gondolja. Ti, amint azzal talán maga is tisztában van, képzett harcos. Bard bármilyen ellene irányuló fizikai támadását könnyedén hárítani tudná. Csak, tudja, egy szűk cellában, ahol ugyebár nem tud kilépni a helyzetből, attól tartok, Ti előbb-utóbb kénytelen lenne a támadójának komoly sérülést okozni. Ez pedig súlyos jogi következményekkel járna, amiből már sokkal nehezebb lenne kimenteni. Nem, nincs más megoldás, mindenképpen ki kell juttatni onnan, mielőtt kiderül, hogy ki is ő valójában. Nos, Mr. Lao, mit szól hozzá? Ha vállalja, nagy valószínűséggel még ma kiengedik, és együtt vacsorázhat Tivel és velem. Ez így megfelel?

Együtt vacsorázni Bertrand Russell-lel és Ti bíróval! Mi lehetne ennél csábítóbb? Mégis volt egy olyan érzésem, hogy ezzel a tervvel valami nem stimmel.

– Bocsásson meg, uram – mondtam –, de ön szerint tényleg sikerülhet ez a csere? Ti és én ennyire hasonlítunk egymásra?

– Ugyan, szó sincs róla! Csak tudja, ez itt Anglia. És a legtöbb angol szemében minden kínai egyforma. Nekem pedig elhiheti, hogy a Fővárosi Rendőrség emberei mind ebbe a csoportba tartoznak. Ráadásul Ti álcázta is magát. Szemkötő van az egyik szemén, vagy valami ilyesmi. – Mr. Russell ismét felkuncogott. – Azt szépen áttesszük magára, és garantálom, hogy a rendőrök semmit sem vesznek észre.

A kocsi megállt a Fővárosi Rendőrség limehouse-i kapitánysága előtt. Én pedig minden értelmes kétségem ellenére belementem Bertrand Russell játékába. Kiszálltunk, és aznap délután immár harmadszor álltam meg vadul zakatoló szívvel egy ajtó előtt, ezúttal azonban nem éreztem a várakozás édes izgalmát.

Odabent a rendőrök sem voltak különösebben elragadtatva tőlünk.

– Öméltósága, Bertrand Russell társaságában érkeztem – mondtam a lehető leghivatalosabb hangnemben a kövér őrmesternek, aki egy magas pulpituszerű tölgyfa íróasztal mögött terpeszkedett. – Az egyik fogvatartottal szeretnénk beszélni.

Az őrmester megvető pillantást vetett ránk.

– Na ne mondja!

– Jóember – szólalt meg Mr. Russell kimerően átnyújtva névjegyet –, csakugyan ezért vagyunk itt, és az időm

véges, úgyhogy lekötelezne, ha tenne valamit az ügy érdekében.

Az őrmester úgy bámult a névjegykártyára, mintha attól tartana, hogy valami előugrik belőle.

– Ha azokkal a kínaiakkal van dolguk, azok mind odalent vannak, a cellákban. De akárhogy is van, Bard felügyelővel kell beszélniük.

– Akkor hívja ide, de azonnal! – csattantam fel.

Rögtön éreztem, hogy arcom elvörösödik, nem gyakran fordult elő velem, hogy angol hivatalos közegnek osztogattam parancsokat.

A többi rendőr felröhögött, az őrmester arca pedig az enyémhez hasonlóan lángvörös lett.

– Hogy mondta? Még csak az kéne, hogy nekem itt egy kis kínai elkezdjen dirigálni!

A többiek még biztatták is: „Ez az, Tom! Adj neki!” Mr. Russell pedig az asztalra koppintott, és már a nyelvén volt megint, hogy „Jóember...”, amikor az őrmester leugrott a magas székéről, és megindult felénk. A többiek kiáltozása egyre erősödött. Csak arra tudtam gondolni, hogy most azonnal ki kéne rohannom az ajtón, de nem bírtam elviselni a gondolatot, hogy Bertrand Russellt egyedül hagyjam ezekkel az alakokkal.

– Mi folyik itt? – csattant fel ebben a pillanatban egy éles hang, és rögtön csend lett. – Nincs más dolguk? Találjak maguknak én? Őrmester, elhagyta a posztját! Ezért egy napi bért levonok. Ön pedig, uram, ha jól látom, ugyebár ön okozta itt ezt a kalamajkát. Megtudhatnám, mivel sikerült így felizgatnia az embereimet?

Ez utóbbi kérdését már Mr. Russellhez intézte. Míg az őrmester mogorva képpel visszamászott a helyére, a többiek pedig elsomfordáltak, ő átadta névjegyét az újonnan érkezőnek.

– Bertrand Russell vagyok – mondta. – Maga pedig...?

– William Bard. Felügyelő és kapitány a Fővárosi Rendőrség kötelékében.

Ő volt a hírhedt Bard kapitány. Magas, jóképű férfi tweedzakóban, valamelyest ritkuló hajjal és sűrű bajszszal. És most dühösen nézegette a névjegykártyát, majd Mr. Russellt, végül pedig engem.

– Épp magát keressük! – felelte Mr. Russell a legnagyobb nyugalommal. – Maguk itt fogva tartanak egy bizonyos kínai személyt, akivel feltétlenül beszélnem kell. Magammal hoztam a tolmácsomat is. Megkérhetem, hogy vezessen hozzá?

Bard egy pillanatig hunyorított, majd megvonta a vállát.

– Hát, felőlem aztán... Ezek az átkozott bajkeverők! A Scotland Yard fejesei azért tettek engem ide, mert beszélem ezt az átkozott nyelvet. De bárcsak ne lenne így! Nézze, elképzelni sem tudom, hogy egy olyan úriember, mint ön, miért akar bemenni egy rakás kínai közé a cellába, de végül is ez az ön dolga.

Mr. Russell szelíden elmosolyodott.

– Ahogy mondja.

Bard kapitány erre már csak megvetően fújta egyet, majd intett az egyik emberének, hogy vezessen bennünket a cellákhoz.